систематизований ряд показників. Таким чином комплексне дослідження проблеми конкурентоспроможності підприємств дає можливість максимально використовувати їх стратегічний потенціал.

Достовірність оцінки конкурентоспроможності перш за все залежить від можливості постійного дослідження ринку (як внутрішнього, так і зовнішнього). Недостовірність або відсутність інформації про діяльність конкурентів може створити у керівників підприємства некоректне припущення про положення фірми на ринку та конкурентні переваги над іншими учасниками конкурентної боротьби, що в подальшому може негативно вплинути на розвиток підприємства загалом по відношенню до конкурентів. Тому, для отримання реальних результатів необхідно постійне підсилення стратегічного потенціалу підприємства, здійснення макроекономічного аналізу ситуації як на рівні країни так і на всесвітньому рівні, постійне дослідження кон'юнктури ринків товарів та послуг на яких діє або збирається виходити підприємство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арестенко В.В. Методи і моделі оцінювання конкурентоспроможності підприємств АПК // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №10(88). – С.10-15.
2. Ноздрева Р.Б., Цыгичко Л.И. Маркетинг: как побеждать на рынке. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 304с.
3. Академия рынка: Маркетинг / Дайан А., Букерель Ф., Оливье А. и др.; Под. ред. А.Г. Худокормов. – М.: Экономика, 1993. – 571с.
4. Таран В.А. Маркетинг и конкуренция – путь интеграции в мировую экономику. – Н.-Новгород: Волго-Вят. книж. изд-во, 1997. – 178с.
5. Еферин В.П., Мотин В.В. Оценка конкурентоспособности при маркетинговых исследованиях. – М.: Домодедово, 1993. – 23с.
6. Ермолов М.О. Почему необходимо оценивать конкурентоспособность фирмы // Как продать ваш товар на внешнем рынке / Под ред. Б.А.Савинова. – М.: Мысль, 1990. – С.228-237.
7. Рыночная экономика: Учебник / Смирнов А.Д., Максимова В.Ф., Малькова И.В. и др.; Под ред. А.Д.Смирнова.- Т.2, Часть 1. – М.: Соминтек, 1992. – 160с.

УДК 657.471.76

ОБЛІК І АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

***Андросова О.Ф.**, к.е.н.*
Бойченко Г.В.
Запорізький національний технічний університет

Розглянуто діючі системи обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції. Представлено пропозиції щодо удосконалення системи обліку витрат.

Working methods in calculation of expenditures and calculation of production price were examined. Suggestions about systems of improvement in calculation of expenditures were presented.

Ключові слова: облік, аналіз, витрати, собівартість, калькуляція, виробництво.

Актуальність проблеми. Якісно організувати процес управління витратами на виробництво неможливо без вивчення передового досвіду щодо планування, обліку витрат та калькулювання й аналізу собівартості промислової продукції. Відповідно обраний напрямок дослідження – облік і аналіз собівартості продукції – є актуальним для сектору економіки.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблемам обліку і аналізу собівартості продукції присвячені праці таких вчених, як Чумаченко Н., Басманов И., Нападовська Л., Апчерч А., Друри К., Голов С. Проте сучасний стан промислових підприємств вказує на те, що дана проблема потребує подальшого дослідження.

Метою даної роботи є дослідження діючої системи обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, а також розробка пропозицій щодо удосконалення системи обліку витрат та оптимізації рівня витрат за підсумками виконаного економічного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Господарська діяльність будь-якого суб'єкту підприємницької діяльності повинна базуватися на раціональному використанні фінансових, матеріальних та трудових ресурсів [5]. Головне завдання кожного такого виробничого

© Андросова О.Ф., Бойченко Г.В., 2009

підприємства – випуск продукції високої якості з найменшими витратами, які б дозволяли отримувати стабільний прибуток та забезпечити конкурентоспроможність. Облік витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції в останній час зазнають критичних оцінок [2].

Матеріальні витрати займають значну питому вагу в структурі собівартості продукції та витрат підприємства в цілому (від 60 до 75% в залежності від галузі економіки), питання правильного обліку і контролю матеріальних витрат на підприємстві є надзвичайно актуальним [6].

Розмаїтість об'єктів обліку й особливості різних виробництв вимагають застосування різних методів обліку витрат на виробництво. Визначальним фактором у виборі методу обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції є:

- галузь діяльності та тип виробництва;
- особливості технологічного процесу;
- номенклатура продукції;
- організаційна структура підприємства;
- тактичні та стратегічні плани підприємства;

Застосовуються наступні методи обліку витрат на виробництво: попроцесний, позамовний, попередільний, нормативний [1].

За допомогою різних методів обліку витрат одержують вихідні дані для обчислення собівартості продукції. Такими даними є суми фактичних витрат по кожному об'єкту обліку.

Собівартість продукції визначається різними методами в залежності від організації і технології виробництва, а також характеру виробленої продукції. В усіх випадках спочатку обчислюється собівартість виду продукції, а потім собівартість її одиниці.

Методом калькулювання є сукупність прийомів обчислення собівартості виду продукції і її одиниць. Предметом калькуляції є те, що в ній відбивається, тобто витрати виробництва підприємства, що утворюють собівартість продукції.

З іншого боку, калькуляція використовується в бухгалтерському обліку для грошової оцінки окремих об'єктів обліку.

Облік є однією з функцій управління, та без його організації практично неможливе функціонування суб'єкту господарювання [3]. Лише за умови формування на підприємстві адекватної системи обліку досягається ефективне використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів підприємства, а також формується інформаційна база для здійснення економічного аналізу та розробки стратегії й тактики подальшого розвитку підприємства. Важливим є також впровадження на підприємстві економічного аналізу, адже аналіз необхідний для управління, оновлення, обґрунтування й прийняття управлінських рішень, для виявлення й мобілізації резервів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Якщо проаналізувати собівартість продукції, можна вирішити такі основні завдання підприємства:

а) оцінювання виконання плану за собівартістю продукції на підприємстві, а також за окремими видами і групами продукції;

б) вивчення причин відхилення фактичних витрат від планових, а також за окремими видами і групами продукції;

в) пошук резервів зниження собівартості продукції та розробка відповідних заходів щодо їх використання.

Собівартість продукції – це грошовий вираз витрат на виробництво та реалізацію продукції [4].

Собівартість продукції є важливим узагальнюючим показником, який характеризує ефективність роботи підприємства. Чим краще працює підприємство, чим економніше воно використовує власні ресурси, чим успішніше удосконалює свою техніку, тим нижчою буде собівартість виготовленої продукції.

Показник собівартості продукції є дуже важливим і використовується для обґрунтування багатьох економічних рішень, зокрема:

- під час встановлення ціни на продукцію. У цьому разі собівартість є нижньою межею і базою для встановлення ціни на продукцію підприємства. Тому зниження собівартості продукції є важливим чинником, що дає змогу підприємству при діючих ринкових цінах отримувати більший прибуток;
- під час економічного аналізу господарської діяльності підпри-

ємства показник собівартості продукції застосовується для контролю за використанням матеріальних, нематеріальних, грошових і трудових ресурсів;

- при схвалені рішень щодо вдосконалення виробництва собівартість продукції використовується як показник доцільності впровадження організаційно-технічного заходу.

На собівартість продукції як економічний показник впливає велика кількість чинників, що враховують специфіку кожної галузі економіки, кожного окремого підприємства. Високій рівень собівартості продукції може свідчити про наявність на підприємстві застарілого технологічного устаткування, про нераціональне використання робочого часу, низьку продуктивність праці, високу матеріаломісткість продукції, що випускається, дорогу сировину або високі транспортні витрати, непродуктивну технологію, високі адміністративні витрати, недосконале дослідження ринку.

В цілому, ми вважаємо, зниження витрат собівартості промислової продукції може бути досягнуто двома способами:

- за рахунок збільшення обсягу виробництва продукції, що призводить до зниження рівня постійних витрат на одиницю продукції;

- шляхом ліквідації невиробничих витрат та невиправданих перевитрат за окремими статтями калькуляції.

Зниження витрат виробництва та собівартості продукції є однією з основних умов зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності та ефективності його роботи.

Велику увагу слід приділити аналізу контролю за якістю продукції. Результати такого аналізу дозволять встановити причини виникнення витрат на брак, знайти шляхи їх зниження, що дозволить значною мірою скоротити виробничу собівартість готової продукції і тим самим підвищити її рентабельність та конкурентноздатність на ринку.

Основною і найбільш важливою проблемою даного питання є відсутність налагодженого внутрішнього контролю за процесом виробництва. Потрібно оцінити витрати, які понесе підприємство задля його впровадження, і за отриманими результатами зробити висновок, щодо доцільності його організації.

Як свідчать аналітичні дані діяльності підприємств весь брак, що виникає в процесі виробництва, часто списують на витрати підприємства. Це свідчить про віднесення такого браку до категорії безповоротного. Як на нашу думку необхідно спробувати проаналізувати цей брак з технологічної точки зору, з метою виявлення можливостей його виправлення, переробки в інші види продукції або реалізації по зниженим цінам. Це дозволить скоротити витрати на брак за рахунок отриманого доходу.

Значимою причиною виробничого браку може бути низька кваліфікація основних виробничих працівників, тому необхідно розробити систему заходів щодо її регулярної перевірки та, за необхідності, створення програм її підвищення.

Рішенням розглянутої проблеми можуть бути також стратегічні дії:

- заміна частини виробничого устаткування, за допомогою якого виготовляється основна продукція на сучасне обладнання;

- капітальний ремонт та модернізація існуючого устаткування;

- розробка нової сучасної технології виготовлення продукції.

Окрім перелічених заходів боротьби з втратами внаслідок виробничого браку, з метою скорочення витрат підприємства й отримання додаткових доходів пропонується також оптимізувати використання виробничих приміщень підприємства й здати частину приміщень, що не використовуються взагалі або використовуються неефективно в оперативну оренду.

Серед найбільш істотних факторів зменшення витрат на виробництво слід відзначити підвищення продуктивності праці за рахунок технічного переозброєння виробництв й впровадження нової техніки, застосування більш якісних матеріалів, ліквідацію браку, простоїв та невиробничих витрат, застосування максимально адекватних технологічному процесу форм оплати праці, що стимулюватиме зростання продуктивності праці, удосконалення планування, обліку та аналізу витрат. Всі ці заходи дозволяють зменшувати рівень собівартості продукції та підвищувати рентабельність підприємств.

Висновки. Підвищення ефективності діяльності підприємства в умовах ринку є одним з пріоритетних напрямів розвитку промисловості.

Формування ринкового середовища та необхідність отримання прибутків нерозривно пов'язані з пошуком ефективних методів управління виробництвом на основі удосконалення облікової інформації та адаптації існуючої системи обліку й контролю витрат. Питання зниження рівня витрат на виробництво за умови забезпечення високої якості продукції є ключовим для більшості підприємств. Ми пропонуємо вдосконалити систему обліку витрат, шляхом організації обліку виробничого браку. Необхідно розробити систему внутрішнього контролю за виробничим браком, а також сукупність заходів щодо його відшкодування. Виявлений брак необхідно негайно брати на облік. Окрім перелічених заходів боротьби з втратами внаслідок виробничого браку, з метою скорочення витрат підприємства й отримання додаткових доходів пропонується також оптимізувати використання виробничих приміщень підприємства й здати частину приміщень, що не використовуються взагалі або використовуються неефективно в оперативну оренду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бухгалтерський облік в Україні. Від теорії до практики / За ред. А.М. Коваленко. – Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2006. – 1023 с.
2. Зятковський І.В. Фінанси підприємств. – К.: КОНДОР, 2003. – 364 с.
3. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. – К., 2003. – 704 с.
4. Бойчик І.М. Економіка підприємств: Навч. посібник. – К., 2002. – 212с.
5. Мамедова Е.І. Методичний посібник: Калькулювання собівартості. – Запоріжжя: Поліграф, 2003. – 60 с.
6. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Підручник. – К., 2004. – 544 с.

УДК 331.101.3

СПЕЦИФІКА ВЗАЄМОДІЇ СПІЛКУВАННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ВСЕРЕДИНІ МАЛИХ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Нікіфорова Л.О.
ІнМЕЕЕК, ВНТУ м. Вінниця

В даній статті наведені результати експериментального вимірювання характеристик спілкування та діяльності працівників всередині малих соціальних груп. Наведені практичні розрахунки та подано аналіз соціально-психологічного та виробничого клімату у досліджувальних колективах.

In this article the resulted results of the experimental measuring of descriptions of intercourse and activity of workers are in a middle small task forces. Practical calculations are resulted and the analysis of social'no-psikhologichnogo is given and production climate in collectives which are investigated.

Ключові слова: міжособові відносини, соціометричні показники, ефективність праці, соціально-психологічний та виробничий клімат.

Актуальність проблеми. Майже завжди діяльність людей має колективну або групову форму. Саме тому потреба в активному і цілеспрямованому регулюванні процесів взаємодії групи людей логічно виводить на широкий спектр соціально-економічних дослідження індивідуума – і як члена суспільства (з його макросоціальними регуляторами – правовою і економічною системами, мораллю, ідеологією, політикою), і як члена конкретної мікросоціальної спільності (виробничого колективу, сім'ї з їх специфічними соціальними нормами тощо). Такий підхід є цілком правомірним з точки зору методології. Він розкриває органічну єдність мікро- і макросоціального середовища, як внутрішніх і зовнішніх соціальних умов життя і розвитку особистості в системі відношень "особистість – колектив – суспільство".

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Для типологізації соціального середовища в соціальній психології застосовуються наступні поняття: "група", "соціальна група" [1]. Під даними поняттями розуміються специфічні людські об'єднання з їх внутрігруповими

© Нікіфорова Л.О., 2009